

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

आखोट m. N. eines Fruchtbauers, = अखाट RĀGAN. im ÇKDR.

आख्या (von ख्या mit आ) f. Benennung, Name AK. 1, 1, 5, 8. H. 260. AV. PRĀT. 4, 39. P. 4, 1, 48. किं वा शकुन्तलेत्यस्य मातुराख्या ÇĀK. 103, 7. यास्पत्याख्यां भरत इति 192. मदाख्या KATHĀS. 7, 107. स्वमज्ञातिधनाख्यायाम् sva, wenn damit nicht ein Verwandter oder Besitz benannt (gemeint) wird P. 3, 3, 20. 1, 3, 23. Sehr häufig am Ende eines adj. comp. (das und das als Namen führend) KĀTJ. ÇR. 16, 3, 21. 20, 8, 20. 22, 4, 7. M. 2, 134. 7, 157. ÇĀK. 104, 18. HIT. 26, 12. AK. 2, 4, 5, 1. VID. 1. 166. 246. f. आ KATHĀS. 3, 53. SĀMĀKHAJAK. 50.

आख्यात 1) adj. part. praet. pass. von ख्या mit आ; s. d. — 2) n. verbum finitum NIR. 1, 1. RV. PRĀT. 12, 6. AV. PRĀT. 1, 1, 4, 1. TRIK. 3, 3, 149. H. 242. an. 3, 244. MED. t. 87. gaṇa मयूरव्यंसकादि zu P. 2, 1, 72. Verz. d. B. H. No. 767.

आख्यातर (von ख्या mit आ) nom. ag. Erzähler, Sprecher AIT. BR. 7, 18. P. 1, 4, 29.

आख्यातव्य (wie eben) adj. zu berichten, zu erzählen: आख्यातव्यं तु ततस्मै पृच्छते M. 11, 17. विपुलमाख्यातव्यं भविष्यति MBH. 3, 12608.

आख्याति (wie eben) f. 1) Erzählung, Mittheilung, Verbreitung einer Nachricht, Gerücht: स चान्यं कृतवान्कंचिन्मदधाख्यातये KATHĀS. 5, 43. भुवि व्यसनिताख्यातिः प्रज्ञा ते स्तेव या 11, 23. — 2) Benennung, Name: तदाख्यातिमिवापयौ KATHĀS. 18, 15.

आख्यातिकं adj. von आख्यात P. 4, 3, 72.

आख्यायन (wie eben) n. 1) das Erzählen, Berichten: आख्यानपरिप्रश्नयोः P. 3, 3, 111. प्रश्नाख्यानयोः 8, 2, 105. अथयामिप्रेताख्याने 3, 4, 59. इत्यंभूताख्यान 1, 4, 90. रामसंदेशाख्यान R. 2, 38 in der Unterschr. — 2) Erzählung, Legende NIR. 5, 21. 7, 7. 11, 25. ÇĀT. BR. 13, 4, 3, 2. 15. P. 6, 2, 103. MBH. 1, 18. 305. 307. तस्यास्तत्प्रियमाख्यानं प्रवदस्व N. (BOPP) 22, 21. R. 1, 1, 94. 4, 10. 44, 63. स्वाध्यायं आचयेत्पित्र्ये धर्मशास्त्राणि चैव हि । आख्यानानीतिहासंश्च पुराणानि खिलानि च ॥ M. 3, 232. चतुरो वेदान्सर्वनाख्यानपञ्चमान् N. 6, 9 (vgl. Z. d. d. m. G. 1, 86). साङ्गापनिषदान्वेदान् चतुराख्यानपञ्चमान् MBH. 3, 1808. आख्यानाव्यायिकेतिहासपुराणैः P. 4, 2, 60. VĀRT. 5. VP. 189. Vgl. LIA. I, 483, N. 2.

आख्यानक (von आख्यान) 1) n. eine kleine Erzählung PAÑĀT. 72, 16. 188, 6. — 2) f. °की N. eines Metrums, eine Verbindung von इन्द्रवज्रा und उपेन्द्रवज्रा, ÇRUT. 24. COLEBR. Misc. Ess. II, 124. 160 (VI, 3) 164 (VI, 6).

आख्यायन (von ख्या im caus. mit आ) n. die Aufforderung zum Erzählen: लङ्काडुर्गा° R. 5, 72 in der Unterschr.

आख्यायिका (von ख्या mit आ) f. eine kleine Erzählung, Legende AK. 1, 1, 5, 6. TRIK. 3, 2, 23. P. 4, 2, 60. VĀRT. 5 (s. u. आख्यान 2.). SĀMĀKHAJAK. 72. कथाख्यायिककारिकाः (die Kürze durch das Versmaass geschützt) MBH. 2, 453.

आख्यायिन् (wie eben) adj. erzählend, berichtend: रक्ष्या° M. 7, 223. ÇĀK. 22.

आख्येय (wie eben) adj. zu erzählen, zu berichten: तदाख्येयम् MBH. 1, 1654. तच्चाख्येयं त्वया मम N. 23, 4. तत्सर्वं ममाख्येयम् VIÇV. 9, 8. PAÑĀT. 231, 3. 236, 3. आख्येया राममक्षिपी तेभ्यस्ते denen musst du von der Gemahlin R. berichten R. 4, 61, 12. तदीयो नाख्येयः (worüber man nicht be-

richten kann) स्फुरति हृदयं का ऽपि मर्दिमा BHART. 1, 51. अनाख्येय PAÑĀT. 19, 16. शब्दाख्येय MEGH. 101.

1. आग्र = आग्रम् in अनाग (s. d.)

2. आग्र (von गम् mit आ) adj. zufällig; davon आगत Zufälligkeit, Zufall DAÇAK. in BENF. Chr. 193, 4.

आगत s. u. गम् mit आ und अनागत.

आगत-नन्दिन्, आगत-प्रहारिन्, आगत-मत्स्य, आगत-योधिन्, आगत-रोहिन्, आगत-वसिन् gaṇa युक्तरिखादि zu P. 6, 2, 81.

आगति (von गम् mit आ) f. 1) Ankunft (auch Wiederkunft), das Kommen RV. 2, 3, 6. VS. 20, 13. JĀGĀ. 3, 170. das Entstehen: ज्ञानीति लोकस्यास्य गतागतिम् R. 2, 110, 1. — 2) Zufall DAÇAK. in BENF. Chr. 193, 9.

आगतव्य (wie eben) adj. zu kommen erforderlich: अथ तैः — आगतव्यम् R. 4, 33, 30. mit dem acc. des Orts: आगतव्यं तु नो द्रष्टुं पुनराश्रममण्डलम् (könnte auch nom. sein) 3, 12, 16. भवत्या — मत्सकाशमागतव्यम् PRAB. 115, 13. mit dem loc. oder einem Ortsadv.: त्वयात्र हृदे भूयो नागतव्यम् PAÑĀT. 162, 7. 128, 7. 193, 7. VID. 115.

आगतु (wie eben) adj. 1) ankommend, subst. Ankömmling, Fremdling: अकस्मादागतुना (mit dem ersten besten Ankömmling) सह विद्यासो न युक्तः HIT. 18, 2. m. Gast AK. 2, 7, 33. H. 499. — 2) hinzukommend, sich anhängend, angehängt: बहुप्रकृतावागतुना पर्षणा (अवयक्ते भवति) VS. PRĀT. 4, 7. प्रयाजाः KĀTJ. ÇR. 3, 3, 6. प्रकृः 12, 5, 1. — 3) von aussen kommend, äusserlich; zustossend, zufällig: स न मन्येतगतुनिवार्यन्देवतानाम् NIR. 7, 4. SUÇR. 1, 122, 11. 2, 1, 5, 17, 14. अग्निः (Gegens. ग्राम्य) KAUC. 134. नियमस्तु स पत्कर्मानित्यमागतुसाधनम् AK. 2, 7, 48.

आगतुक (von आगतु) adj. 1) = आगतु 1: त्वया च मूलभूत्यानपास्यायमागतुकः पुरस्कृतः HIT. 70, 10. आगतुका वयम् DHĪRTAS. 89, 12. प्रष्टुं नवागतुकान् KATHĀS. 24, 231. von Vieh: von selbst herbeikommend, verirrt JĀGĀ. 2, 163. — 2) = आगतु 2. ĀÇV. ÇR. 9, 7: इत्यागतुका विकाराः. — 3) = आगतु 3. TRIK. 3, 1, 20. SUÇR. 1, 96, 8. 273, 6. 2, 1, 4. आगतुकः पाठः eine Lesart, die sich gleichsam eingeschlichen hat, auf keiner besondern Autorität beruht, MALLIN. ZU KUMĀRAS. 6, 46.

आगतुज (आ° + ज) adj. zufällig entstanden SUÇR. 1, 122, 12. 2, 61, 8.

आग्र (von गम् mit आ) 1) adj. hinzukommend, hinzutretend, ergänzend: मर्यादे पुत्रमा धेहि तं त्वमा गमयागमे AV. 6, 81, 2. आग्रमसकारः AV. PRĀT. 4, 61. आग्रमशकुलीः KAUC. 23. superl. आग्रमिष्ठं gern kommend, schnell kommend: सुतावती निष्कृतमाग्रमिष्ठः RV. 3, 58, 9. 4, 43, 2. 5, 76, 2. इहर्गमिष्ठाः 10, 15, 3. ते नो नत्तरे ह्वमाग्रमिष्ठाः TAITT. BR. 3, 1, 4, 8. — 2) m. a) Ankunft, das Erscheinen TRIK. 3, 3, 291. H. an. 3, 461. MED. m. 39. आग्रमास्ते शिवाः सत्तु R. 2, 25, 19. 1, 1, 39. 42, 26. 3, 16, 32. 4, 47, 18. PAÑĀT. III, 43. RAGH. 14, 50. KATHĀS. 26, 11. अनाग्रमाय गच्छधम् MBH. 3, 8868. आग्रमं (ihre Herkunft) निर्गमं स्वानम् (सर्वपायानाम्) M. 8, 401. समयो जलदागमः R. 4, 27, 2. N. 21, 4. फलागम DAÇ. 1, 7. ÇĀK. 109. अहृरागमे BHAG. 8, 18. निशागमे PAÑĀT. 148, 19. व्यसननागमं KĀN. 21. ÇUK. 43, 11. दुःखानामागमः BRĀHMAN. 1, 15. व्ययागमौ das Vergehen und Erscheinen MBH. 2, 547. आग्रमापायिन् kommend und gehend BHAG. 2, 14. — b) Hinzutritt, Zusatz NIR. 1, 4. — c) Lauf (eines Wassers), Ausfluss: ऐतिलिङ्गैर्नपेत्सीमा राजा विवदमानयोः । पूर्वभुज्या च सततमुदकास्यागमेन च M. 8, 252. यस्तु पूर्वनिविष्टस्य तडागस्योदकं हरेत् । आग्रमं वाप्ययो नि-